

Pr Heidy Purga
Kultuuriminister
Kultuuriministeerium
Suur-Karja 23
15076 TALLINN

12.07.2024 nr 5.1-1/92

Arvamuse esitamine Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) pöördub Teie poole seoses Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusega (edaspidi: VTK), mille Kultuuriministeerium saatis 2. mail 2024. a ministeeriumitele kooskõlastamiseks ja teistele asutustele arvamuse avaldamiseks (EIS toimik nr 24-0452). ITL-ile VTK-d ei saadetud, mistõttu jäi meil sellele tähtaegselt reageerimata.

Esiteks soovime juhtida Kultuuriministeeriumi tähelepanu probleemile, mida VTK-s ei kajastunud, kuid mis on siiski väga otseselt seotud VTK-s käsitletud teemadega. Nimelt **elektroonilise side seaduse (ESS) §-i 90, mis sätestab kaabelleviteenuse osutamise ehk televisiooniprogrammide taasedastamise erinõude, rakendamine praktikas.**

ITL on korduvalt ja läbi aastate juhtinud erinevate riigiasutuse tähelepanu taasedastamise erinõude (nn *must-carry*) paragrahvi üle vaatamise vajadusele. Viimati esitasime sellekohase ettepaneku 09.12.2022 vastates Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) poolt korraldatud avalikule konsultatsioonile teleprogrammide taasedastamise kohustuse ülevaatamiseks. Pea aasta hiljem (17.11.2023) avaldas MKM konsultatsiooni tulemused ja tegi järgmised ettepanekud:

- 1) ESS § 90 lg 1 punktis 1 täpsustada sideettevõtjate ringi, kellele kohaldub taasedastamise kohustus;
- 2) piiritleda taasedastatavate teleprogrammide hulka ainult avalik-õigusliku meediateenuse osutaja teleprogrammidega;

- 3) mitte muuta kohustuse täitmisega seonduva tasu regulatsiooni. MKM-i arvates piisab siinkohal olemasoleva regulatsiooni paremast rakendamisest.

ITL ei nõustu MKM-iga kolmanda punkti osas, kuna näeme endiselt, et ESS § 90 täitmine praktikas on probleemne ja seda eriti tasude maksmisega seonduvalt. Olukorras, kus suure avaliku huviga teleprogrammide taasedastamise tasu tuleb kokku leppida lepingus ja üks lepingupool on seejuures olukorras, kus tal on kohustus programmi taasedastada, kuid ei ole võimalik pidada võrdseid läbirääkimisi ning jõuda mõistlikele kokkulepetele. Selle asemel on ühel lepingupoolel ilmselge regulatsioonist tulenev jõupositsioon.

Märgime, et tänaseks ei ole algatatud ka punktides 1-2 nimetatud muudatusi.

ITL teeb Kultuuriministeriumile ettepaneku VTK-s käsitletud küsimuste lahendamiseks koos algatada ka ESS § 90 muutmise, kuna Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) teleprogrammide taasedastamise kohustus ning selle kohustuse täitmise eest sideettevõtjate poolt ERR-ile makstavad tasud on otseselt seotud VTK-s käsitletud küsimustega. Nimetatud kohustust tuleb arvesse võtta ERR-i ülesannetest ja rahastusmudelil tervikpildi saamiseks.

Kordame siinkohal üle ka ITL-i peamised seisukohad ja ettepanekud ESS § 90 osas:

ITL-i hinnangul on ebaselge, kuidas riik seadusandlikus vaates tagab ERHS-is sätestatud ERR-i eesmärgi täitmise, milleks on kaasa aidata põhiseadusega sätestatud Eesti riigi ülesannete täitmisele (ERHS § 4). Seadusandja on sätestanud läbi ERHS-i ERR-ile kohustuse tagada elektroonilise side võrkude kaudu Rahvusringhäälingu programmide ja arhiivi kättesaadavuse (ERHS § 5 lg 1 p 2). On selge, et Rahvusringhäälingu eesmärk on mitte üksnes keele ja kultuuri areng ning audiovisuaalne jäädvustus, vaid ka julgeolekuvõtmes on riigile oluline tagada oma sõnumite jõudmine üldsuseni, seda eriti kriiside ajal.

Samas ei ole ESS §-is 90 sätestatud taasedastuse erinõue tehnoloogianeutraalne, pannes sõnumite jõudmise kodanikeni sõltuvusse kasutatavast tehnoloogiast (veelgi enam – tänapäeval vähekasutatavast kaabellevi tehnoloogiast). Lisaks on vajalik mõista, et kõnealuse kohustuse täitmisel on eraettevõtete (sideettevõtted) sidevõrk riigi funktsioonide täitmiseks täiendavalt koormatud, mistõttu peab olema seaduse tasemel ka selgelt sätestatud avalik-õigusliku isiku keeld nõuda oma toimimise rahastamiseks täiendavaid tasusid lisaks riigieelarvele ja autoritasudele, mida ettevõtted tasuvad läbi Eesti Autorite Ühingu.

Praegusel juhul on taasedastajatele pandud ebaõiglane topeltkohustus: taasedastada oma kuludega programmi ning maksta selle kohustuse täitmise eest tasu (ESS § 90 lg 1 p 1). ITL on seisukohal, et kõnealune regulatsioon vajab põhimõttelist uuendamist, mille eesmärgiks on jõuda õigusselge lahenduseni. Riigi julgeoleku tagamise eesmärgil peab ERR olema riigieelarvest rahastatud piisaval määral, et vajalik informatsioon oleks elanikkonnale kättesaadav.

ITL-i ettepanek on muuta ESS § 90 ja asendada see järgmise sõnastusega:

„§ 90. Televisiooniprogrammide taasedastamise erinõue

(1) Sideettevõtja, kes taasedastab teleprogramme, peab tagama järgmiste programmide pideva taasedastamise oma lõppkasutajatele:

1) Eesti avalik-õigusliku meediateenuse osutaja teleprogrammid;

2) vaba juurdepääsuga televisiooniteenuse osutaja edastatavad ja tehnilistele nõuetele vastava signaalitugevuse juures vastuvõetavad teleprogrammid, mille edastamise eest televisiooniteenuse osutaja tasu ei nõua.

(2) Eesti avalik-õigusliku meediateenuse osutajal ei ole õigust nõuda käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teleprogrammide taasedastamise eest sideettevõtjalt tasu. Teleprogramme taasedastaval sideettevõtjal ei ole õigust nõuda käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teleprogrammide taasedastamise eest Eesti avalik-õigusliku meediateenuse osutajalt tasu.

(3) Vaba juurdepääsuga televisiooniteenuse osutajal on õigus nõuda teleprogramme taasedastavalt sideettevõtjalt mõistlikku tasu teleprogrammide taasedastamise eest. Tasu nõudmisel käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 sätestatud taasedastamise kohustus ei kehti.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud erinõude täitmisel tuleb järgida tehnoloogianeutraalsuse printsiipi. Lõikes 1 sätestatud teenuse osutaja ei tohi seada sideettevõtjale piiranguid, mil moel sideettevõtja teeb teleprogramme kättesaadavaks oma lõppkasutajatele, välja arvatud kolmandatest osapooltest tulenevad erinõuded.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud programmid edastatakse ühtse kogumina teleprogramme taasedastava sideettevõtja ja lõppkasutaja vahel sõlmitud liitumislepingu alusel.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud programmide taasedastamine toimub sideettevõtja ja lõppkasutaja omavahelisel kokkuleppel.

(7) Sideettevõtja peab lõppkasutajale tagama käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud programmide eetrisoleku ajalise mahu täies ulatuses, välja arvatud kolmandatest osapooltest tulenevad erinõuded.

(8) Nõuded käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 sätestatud taasedastamisele kehtestab valdkonna eest vastutav minister.“

Teiseks toetame ITL-i poolt VTK-s sedastatud eesmärki: „kehtestada ERHS-is ERR-i rahastamise mudel, mis tagab läbipaistvuse, usaldusväärsuse ja sõltumatuse ning võimaldab ERR-il täita ERHS-iga pandud ülesandeid.“ Kuigi me oleme seisukohal, et ei ole põhjendatud ERR poolt taasedastamise eest tasu nõudmine, siis kuniks vastavasisulist muudatust ei ole tehtud, rõhutame, et läbipaistva rahastusmudeli väljatöötamise käigus tuleb tagada ka ERR-i enda kehtestatud tasude läbipaistvus.

Seega, kui eesmärk on tagada ERR-i läbipaistev rahastusmudel, siis peab see hõlmama ka kogu ettevõtjate poolt ERR-ile makstavat tasuspektrit. See omakorda tagab nende erasektori poolsete tasumaksjate võrdse kohtlemise ja õiglase konkurentsikeskkonna. ERR ei tohi hoida ettevõtjaid infosulus ega manipuleerida ettevõtjatega neilt (kohustuslikult) nõutavate tasudega. Mistahes ERR-i poolt küsitavad tasud peavad olema kontrollitavad, ühetaoliselt rakendatavad ja avalikud, s.t olema sellistena ERR-i juhtorganite poolt kinnitatud ja avalikustatud ERR-i kodulehel avaldatud hinnakirjas.

Kolmandaks teeme ettepaneku VTK raames analüüsida, kas ERR-i rahastamismudelit oleks võimalik muuta jätkusuutlikumaks, kui ERR ei kulutaks eelarveraha, et konkureerida erasektoriga valdkondades, mis ei seonu tema põhiülesannetega, näiteks välismaise meelelahutussisu ostmisel, vaid keskenduks selle asemel rohkem oma ühiskondlikule rollile ja ERHS-is sätestatud eesmärkide saavutamisele.

Loodame, et leiate võimaluse neid kolme ITL-i ettepanekut arvestada ja algatate koos ERHS muutmisega ka ESS-i muutmise, et tagada õigusselgus ja lõpetada ebaõiglane olukord ühepoolsete ja läbipaistmatute tasude määramisel seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks.

Palume kaasata ITL VTK alusel koostava eelnõu menetlusse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Doris Pöld
Tegevjuht

Koopia: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi

Keilin Tammepärg, keilin.tammeparg@itl.ee